

Florina-Loredana Streinu
Andreea-Florina Ratea-Cercel

Teste rezolvate

În conformitate
cu Reperetele
metodologice pentru
aplicarea
curriculumului
la clasa a X-a

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

clasa a X-a

Cuprins

Teste (pag.) Sugestii de rezolvare (pag.)

TEXTUL LITERAR

● **Textul narativ***

Proza scurtă. Basmul cult. Text-suport: *Făt-Frumos din lacrimă*,
de Mihai Eminescu 7 161

Testul nr. 1 – Înțelegerea textului

Testul nr. 2 – Înțelegerea textului

Testul nr. 3 – Itemi literație

Proza scurtă. Povestirea în ramă. Text-suport: *Negustor lipscan (Hanu Ancuței)*,
de Mihai Sadoveanu 19 166

Testul nr. 4 – Înțelegerea textului

Testul nr. 5 – Înțelegerea textului

Testul nr. 6 – Itemi literație

Proza scurtă. Nuvela fantastică. Text-suport: *La hanul lui Mânjoală*,
de I.L. Caragiale 33 170

Testul nr. 7 – Înțelegerea textului

Testul nr. 8 – Înțelegerea textului

Testul nr. 9 – Itemi literație

Romanul realist-obiectiv. Text-suport: *Ciocoii vechi și noi*,
de Nicolae Filimon 42 174

Testul nr. 10 – Înțelegerea textului

Testul nr. 11 – Înțelegerea textului

Testul nr. 12 – Itemi literație

Romanul realist-obiectiv de factură psihologică. Text-suport: *Pădurea spânzuraților*,
de Liviu Rebreanu 53 178

Testul nr. 13 – Înțelegerea textului

Testul nr. 14 – Înțelegerea textului

Testul nr. 15 – Itemi literație

Romanul modern subiectiv de analiză psihologică. Text-suport: *Patul lui Procust*,
de Camil Petrescu 63 182

Testul nr. 16 – Înțelegerea textului

Testul nr. 17 – Înțelegerea textului

Testul nr. 18 – Itemi literație

● **Textul liric****

Lirica eminesciană. Texte-suport: *Pierdut în suferință și Revedere*,
de Mihai Eminescu 78 189

Testul nr. 19 – Înțelegerea textului

* Teste realizate de prof. Andreea-Florina Ratea Cercel

** Teste realizate de prof. Florina-Loredana Streinu

Testul nr. 20 – Înțelegerea textului		
Testul nr. 21 – Itemi literație		
Lirica bacoviană. Text-suport: <i>Ecou de romanță și Gri</i> , de George Bacovia	86	193
Testul nr. 22 – Înțelegerea textului		
Testul nr. 23 – Înțelegerea textului		
Testul nr. 24 – Itemi literație		
Lirica argheziană. Text-suport: <i>Frunze pierdute</i> , de Tudor Arghezi	93	198
Testul nr. 25 – Înțelegerea textului		
Lirica blagiană. Text-suport: <i>Ioan se sfâșie-n pustie</i> , de Lucian Blaga	96	200
Testul nr. 26 – Înțelegerea textului		
Testul nr. 27 – Înțelegerea textului		
Testul nr. 28 – Itemi literație		
Lirica barbiană. Text-suport: <i>Oul dogmatic</i> , de Ion Barbu	103	204
Testul nr. 29 – Înțelegerea textului		
Testul nr. 30 – Itemi literație		
Lirica stănesciană. Text-suport: <i>Testament și A cincea elegie</i> , de Nichita Stănescu	109	206
Testul nr. 31 – Înțelegerea textului		
Testul nr. 32 – Înțelegerea textului		
Testul nr. 33 – Itemi literație		

● Textul dramatic

Comedia*. Text-suport: <i>O noapte furtunoasă</i> , de I.L. Caragiale	117	210
Testul nr. 34 – Înțelegerea textului		
Testul nr. 35 – Înțelegerea textului		
Testul nr. 36 – Itemi literație		
Drama de idei**. Text-suport: <i>Jocul ielelor</i> , de Camil Petrescu	130	216
Testul nr. 37 – Înțelegerea textului		
Testul nr. 38 – Înțelegerea textului		
Testul nr. 39 – Itemi literație		

TEXTUL NONLITERAR

Stilul colocvial**. Text-suport: <i>Corespondența Eminescu – Veronica Micle</i>	140	220
Testul nr. 40 – Înțelegerea textului		
Stilul publicistic**. Text-suport: <i>Oppenheimer</i>	143	222
Testul nr. 41 – Înțelegerea textului		
Testul nr. 42 – Itemi literație		
Stilul juridic-administrativ*. Text-suport: <i>Legea voluntariatului</i>	149	224
Testul nr. 43 – Înțelegerea textului		
Stilul științific*. Text-suport: <i>Poluarea</i>	153	226
Testul nr. 44 – Înțelegerea textului		
Testul nr. 45 – Itemi literație		

* Teste realizate de prof. Andreea-Florina Ratea Cercel

** Teste realizate de prof. Florina-Loredana Streinu

Teste

Textul literar

Proza scurtă. Basmul cult

Text-suport: *Făt-Frumos din lacrimă*, de Mihai Eminescu

Concepte operaționale: temă literară, motiv literar, titlu, perspectivă narativă, personaj literar, modalități de caracterizare, formule specifice basmului (inițială, mediană, finală), tiparul narativ al basmului, stilul redactării

Se dă textul:

În vremea veche, pe când oamenii, cum sunt ei azi, nu erau decât în germenii viitorului, pe când Dumnezeu călca încă cu picioarele sale sfinte pietroasele pustii ale pământului – în vremea veche trăia un împărat întunecat și gânditor ca miazănoaptea și avea o împărăteasă tânără și zâmbitoare ca miezul luminos al zilei.

Cincizeci de ani de când împăratul purta război cu un vecin al lui. Murise vecinul și lăsase de moștenire fiilor și nepoților ura și vrajba de sânge. Cincizeci de ani, și numai împăratul trăia singur, ca un leu îmbătrânit, slăbit de lupte și suferințe – împărat ce-n viața lui nu răsese niciodată, care nu zâmbea nici la cântecul nevinovat al copilului, nici la surâsul plin de amor al soției lui tinere, nici la poveștile bătrâne și glumețe a ostașilor înălbiți în bătălie și nevoi. Se simțea slab, se simțea și murind și n-avea cui să lase moștenirea urei lui. Trist se scula din patul împărătesc, de lângă împărăteasa tânără – pat aurit, însă pustiu și nebinecuvântat – trist mergea la război cu inima neîmblânzită; și împărăteasa sa, rămasă singură, plângea cu lacrimi de văduvie singurătatea ei. Părul ei cel galben ca aurul cel mai frumos cădea pe sâni ei albi și rotunzi, și din ochii ei albaștri și mari curgeau șiroaie de mărgăritare apoase pe o față mai albă ca argintul crinului. Lungi cearcăne vinete se trăgeau împrejurul ochilor și vine albastre se trăgeau pe fața ei albă ca o marmură vie.

Sculată din patul ei, ea se aruncă pe treptele de piatră a unei bolte în zid, în care veghea, deasupra unei candelă fumegânde, icoana îmbrăcată în argint a Maicei durerilor. Înduplecată de rugăciunile împărătesei îngenunchiate, pleoapele icoanei reci se umeziră și o lacrimă curse din ochiul cel negru al mamei lui Dumnezeu. Împărăteasa se ridică în toată mărirea ei statură, atinse cu buza ei seacă lacrima cea rece și o supse în adâncul sufletului său. Din momentul acela ea purcese îngreunată.

Trecu o lună, trecură două, trecură nouă, și împărăteasa făcu un ficior alb ca spuma laptelui, cu părul bălai ca razele lunei.

Împăratul surâse, soarele surâse și el în înfocata lui împărăție, chiar stătu pe loc, încât trei zile n-a fost noapte, ci numai senin și veselie; vinul curgea din butii sparte și chiotele despicau bolta cerului. Și-i puse mama numele Făt-Frumos din lacrimă.

Și cresc și se făcu mare ca brazii codrilor. Creștea într-o lună cât alții într-un an.

Când era destul de mare, puse să-i facă un buzdugan de fier, îl aruncă în sus de despica bolta cerului, îl prinse pe degetul cel mic, și buzduganul se rupse-n două. Atunci puse să-i facă altul mai greu, îl aruncă în sus aproape de palatul de nori al lunei; căzând din nori, nu se rupse de degetul voinicului. Atunci Făt-Frumos își luă ziua bună de la părinți, ca să se ducă să se bată el singur cu oștile împăratului ce-l

dușmănea pe tată-său. Puse pe trupul său împărătesc haine de păstor, cămeșă de borangic, țesută în lacrimile mamei sale, mândră pălărie cu flori, cu cordele și cu măregele rupte de la gâturile fetelor dempărați, își puse-n brâu verde un fluier de doine și altul de hore, și, când era soarele de două sulite pe cer, a plecat în lumea largă și-n toiul lui de voinic.

Pe drum horea și doinea, iar buzduganul și-l arunca să spintece nourii, de cădea departe tot cale de-o zi. Văile și munții se uimeau auzindu-i cântecele, apele-și ridicau valurile mai sus, ca să-l asculte, izvoarele își turburau adâncul, ca să-și azvârle afară undele lor, pentru ca fiecare din unde să-l audă, fiecare din ele să poată cânta ca dânsul când vor șopti văilor și florilor.

Râurile se ciorăiau mai în jos de brăiele melancolicelor stânce, învățau de la păstorul împărat doina iubirilor, iar vulturii, ce stau amuțiți pe creștetele seci și sure a stâncelor nalte, învățau de la el țipătul cel plâns al jelei.

Steteau toate uimite pe când trecea păstorașul împărat, doinind și horind; ochii cei negri ai fetelor se umpleau de lacrimi de dor; și-n piepturile păstorilor tineri, răzimați c-un cot de-o stâncă și c-o mână pe bătă, încolțea un dor mai adânc, mai întunecos, mai mare – dorul voiniciei.

Toate steteau în loc, numai Făt-Frumos mergea mereu, urmărind cu cântecul dorul inimii lui, și cu ochii buzduganul, ce sclipea prin nori și prin aer ca un vultur de oțel, ca o stea năzdrăvană.

Când era-nspre sara zilei a treia, buzduganul, căzând, se izbi de o poartă de aramă și făcu un vuiet puternic și lung. Poarta era sfărâmată și voinicul intră. Luna răsărise dintre munți și se oglindea într-un lac mare și limpede, ca seninul cerului. În fundul lui se vedea sclipind, de limpede ce era, un nisip de aur; iar în mijlocul lui, pe o insulă de smarald, încunjurat de un crâng de arbori verzi și stufoși, se ridica un mândru palat de o marmură ca laptele, lucie și albă – atât de lucie, încât în ziduri răsfrângea ca-ntr-o oglindă de argint: dumbravă și luncă, lac și țărături. O luntre aurită veghea pe undele limpezi ale lacului lângă poartă; și-n aerul cel curat al serei tremurau din palat cântece mândre și senine. Făt-Frumos se sui-n luntre și, vâslind, ajunse până la scările de marmură ale palatului. Pătruns acolo, el văzu în boltele scârilor candelabre cu sute de brațe, și-n fiecare braț ardea câte o stea de foc. Pătrunse în sală. Sala era înaltă, susținută de stâlpi și de arcuri, toate de aur, iar în mijlocul ei stătea o mândră masă, acoperită cu alb, talgerele toate săpate din câte-un singur mărgăritar mare; iar boierii ce ședea la masă în haine aurite, pe scaune de catifea roșie, erau frumoși ca zilele tinereții și voioși ca horele. Dar mai ales unul din ei, cu fruntea-ntr-un cerc de aur bătut cu diamante și cu hainele strălucite, era frumos ca luna unei nopți de vară. Dar mai mândru era Făt-Frumos.

– Bine te-am găsit, împărate, deși mă tem că nu te-oi lăsa cu bine, pentru că am venit să ne luptăm greu, că destul ai viclenit asupra tatălui meu.

– Ba n-am viclenit asupra tatălui tău, ci totdeauna m-am luptat în luptă dreaptă. Dar cu tine nu m-oi bate. Ci mai bine-oi spune lăutarilor să zică și cuparilor să împle cupele cu vin și-om lega frăție de cruce pe cât om fi și-om trăi.

Și se sărutară feciorii de-mpărați în urările boierilor, și băură, și se sfătuiră. Zise împăratul lui Făt-Frumos:

– De cine-n lume te temi tu mai mult?

– De nime-n lumea asta, afară de Dumnezeu. Dar tu?

– Eu iar de nime, afară de Dumnezeu și de Mama-pădurilor. O babă bătrână și urâtă, care îmblă prin împărăția mea de mână cu furtuna. Pe unde trece ea, fața pământului se usucă, satele se risipesc, târgurile cad năruite. Mers-am eu asupra ei cu bătlie, dar n-am isprăvit nimica. Ca să nu-mi prăpădească toată împărăția, am fost silit să stau la-nvoială cu ea și să-i dau ca bir tot al zecilea din copiii supușilor mei. Și azi vine ca să-și ieie birul.

Când sună miazănoaptea, fețele mesenilor se posomorâră; căci pe miazănoapte călare, cu aripi vântoase, cu fața zbârcită ca o stâncă buhavă și scobită de păraie, c-o pădure-n loc de păr, urla prin aerul cernit Mama-pădurilor cea nebună. Ochii ei – două nopți turburi, gura ei – un hău căscat, dinții ei – șiruri de pietre de mori.

Cum venea vuind, Făt-Frumos o apucă de mijloc și o trânti cu toată puterea într-o piuă mare de piatră; peste piuă prăvăli o bucată de stâncă, pe care-o legă din toate părțile cu șapte lanțuri de fier. Înăuntru baba șuiera și se smulgea ca vântul închis, dar nu-i folosea nimica.

Veni iar la ospăț; când prin bolțile ferestrelor, la lumina lunei, văzură două dealuri lungi de apă. Ce era? Mama-pădurilor, neputând să iasă, trecea peste ape cu piuă cu tot și-i brăzda fața în două dealuri. Și fugea mereu, o stâncă de piatră îndrăcită, rupându-și cale prin păduri, brăzdând pământul cu dâra lungă, până ce se făcu nevăzută în depărtarea nopții.

Făt-Frumos ospătă ce ospătă, dar apoi, luându-și buzduganul de-a umăr, merse mereu pe dâra trasă de piuă, până ce ajunse lâng-o casă frumoasă, albă, care steclea la lumina lunei în mijlocul unei grădini de flori. Florile erau în straturi verzi și luminau albastre, roșie-închise și albe, iar pintre ele roiau fluturi ușori, ca sclipitoare stele de aur. Miros, lumină și un cântec nesfârșit, încet, dulce, ieșind din roirea fluturilor și a albinelor, îmbătau grădina și casa. Lângă prispă steteau două butii cu apă, iar pe prispă torcea o fată frumoasă. Haina ei albă și lungă părea un nor de raze și umbre, iar părul ei de aur era împletit în cozi lăsate pe spate, pe când o cunună de mărgăritărele era așezată pe fruntea ei netedă. Lumina de razele lunei, ea părea muiată într-un aer de aur. Degetele ei ca din ceară albă torceau dintr-o furcă de aur și dintr-un fuior de o lână ca argintul torcea un fir de o mătase albă, subțire, strălucită, ce semăna mai mult a o vie rază de lună, ce cutreiera aerul, decât a fir de tort. La zgomotul ușor al pașilor lui Făt-Frumos, fata-și ridică ochii albaștri ca undele lacului.

– Bine-ai venit, Făt-Frumos, zise ea cu ochii limpezi și pe jumătate închiși, cât e de mult de când te-am visat... Pe când degetele mele torceau un fir, gândurile mele torceau un vis, un vis frumos, în care eu mă iubeam cu tine; Făt-Frumos, din fuior de argint torceam și eram să-ți țeș o haină urzită în descântece, bătută-n fericire; s-o porți... să te iubești cu mine. Din tortul meu ți-aș face o haină, din zilele mele, o viață plină de desmierdări.

Astfel, cum privea umilită la el, fusul îi scăpă din mână și furca căzu alături cu ea. Ea se sculă și, ca rușinată de cele ce zisese, mânilor ei spânzurau în jos ca la un copil vinovat și ochii ei cei mari se plecară. El se apropie de ea, c-o mână îi cuprinse mijlocul, iar cu cealaltă îi desmierdă încet fruntea și părul și-i șopti:

- Ce frumoasă ești tu, ce dragă-mi ești! A cui ești tu, fata mea?
- A Mamei-pădurilor, răspunse ea suspinând; mă vei iubi tu acuma, când știi a cui sunt? Ea încunjură cu amândouă brațele ei goale grumazul lui și se uită lung la el, în ochii lui.
- Ce-mi pasă a cui ești, zise el, destul că te iubesc.
- Dacă mă iubești, să fugim atuncea, zise ea lipindu-se mai tare de pieptul lui; dacă te-ar găsi mama, ea te-ar omorî, și dac-ai muri tu, eu aș nebuni ori aș muri și eu.
- N-aibi frică, zise el zâmbind și desfăcându-se din brațele ei. Unde-i mumă-ta?
- De când ai venit, se zbuciumă în piua în care-ai încuiat-o tu și roade cu colții la lanțurile ce-o închid.
- Ce-mi pasă! zise el răpezindu-se să vadă unde-i.
- Făt-Frumos, zise fata, și două lacrimi mari străluciră în ochii ei, nu te duce încă! Să te-nvăț eu ce să facem ca să învingi tu pe mama. Vezi tu buțile aste două? Una-i cu apă, alta cu putere. Să le mutăm una în locul alteia. Mama, când se luptă cu vrăjmașii ei, strigă când obosește: „Stăi, să mai bem

câte-oleacă de apă!” Apoi ea bea putere, în vreme ce dușmanul ei numai apă. De aceea noi le mutăm din loc: ea nu va ști și va bea numai apă în vremea luptei cu tine.

Precum au zis, așa au și făcut. El se răpezi după casă.

– Ce faci, babă? strigă el.

Baba, de venin, se smulse o dată din piuă-n sus și rupse lanțurile, lungindu-se slabă și mare până-n nori.

– A, bine că mi-ai venit Făt-Frumos! zise ea, făcându-se iar scurtă, ia, acum hai la luptă, acu om vedea cine-i mai tare!

– Hai! zise Făt-Frumos.

Baba-l apucă de mijloc, se lungi răpezindu-se cu el până-n nori, apoi îl izbi de pământ și-l băgă în țărână pân-în glezne. Făt-Frumos o izbi pe ea și o băgă-n pământ până în genunchi.

– Stăi, să mai bem apă, zise Mama-pădurilor ostenită.

Stătură și se răsufară. Baba bău apă, Făt-Frumos bău putere, ș-un fel de foc nestins îi cutreieră cu fiori de răcoare toți mușchii și toate vinele lui cele slăbite.

C-o putere îndoită, cu brațe de fier, o smunci pe babă de mijloc și-o băgă-n pământ până-n gât. Apoi o izbi cu buzduganul în cap și-i risipi creierii. Cerul încărunți de nouri, vântul începu a geme rece și a scutura casa cea mică în toate încheieturile căpriorilor ei. Șerpi roșii rupeau trăsbind poala neagră a norilor, apele păreau că latră, numai tunetul cânta adânc, ca un proroc al pierzării. Prin acel întuneric des și nepătruns, Făt-Frumos vedea albind o umbră de argint, cu păr de aur despletit, rătăcind, cu mânilor ridicate și palidă. El se apropie de ea și-o cuprinse cu brațele lui. Ea căzu ca moartă de groază pe pieptul lui, și mânilor ei reci s-ascuseră-n sânul lui. Ca să se trezească, el îi sărută ochii. Norii se rupeau bucăți pe cer, luna roșie ca focul se ivea prin spărturile lor risipite; iar pe sânul lui, Făt-Frumos vedea cum înfloreau două stele albastre, limpezi și uimite – ochii miresei lui. El o luă pe brațe și începu să fugă cu ea prin furtună. Ea-și culcase capul în sânul lui și părea că adormise. Ajuns lângă grădina împăratului, el o puse-n luntre, ducând-o ca-ntr-un leagăn peste lac, smulse iarbă, fân cu miros și flori din grădină și-i clădi un pat, în care-o așeză ca-ntr-un cuib.

Soarele, ieșind din răsărit, privea la ei cu drag. Hainele ei umede de ploaie se lipise de membrele dulci și rotunde, fața ei de-o paloare umedă ca ceara cea albă, mânilor mici și unite pe piept, părul despletit și răsfirat pe fân, ochii mari, închiși și adânciți în frunte, astfel ea era frumoasă, dar părea moartă. Pe acea frunte netedă și albă, Făt-Frumos presură câteva flori albastre, apoi șezu alături cu ea și-ncepu a doini încet. Cerul limpede – o mare, soarele – o față de foc, ierburile înprospătate, mirosul cel umed al florilor învioșate o făceau să doarmă mult și lin, însoțită în calea visurilor ei de glasul cel plâns al fluerului. Când era soarele-n amiază, firea tăcea și Făt-Frumos asculta fericita ei răsufare, caldă și umedă. Încet, se plecă la obrazul ei și-o sărută. Atunci ea deschise ochii încă plini de visuri, și-ntinzându-se somnoroasă, zise încet și zâmbind:

– Tu aici ești?

– Ba nu sunt aici, nu vezi că nu sunt aici? zise el lăcrămând.

Cum ședea el lângă ea, ea-și întinse un braț și-i cuprinse mijlocul.

– Hai, scoală, zise el desmierdând-o, e ziua-n amiaza-mare.

Ea se sculă, își netezi părul de pe frunte și-l dete pe spate, el îi cuprinse mijlocul, ea-i înconjură grumazul și astfel trecură printre straturile de flori și intrară în palatul de marmură al împăratului.

El o duse la împăratul și i-o arătă, spuindu-i că-i mireasa lui. Împăratul zâmbi, apoi îl luă de mână pe Făt-Frumos, ca și când ar fi vrut să-i spuie ceva în taină, și-l trase la o fereastră mare, pe care vedea

lacul cel întins. Ci el nu-i spuse nimica, ci numai se uită uimit pe luciul lacului și ochii i se împlură de lacrimi. O lebădă își înălțase aripele ca pe niște pânze de argint și cu capul cufundat în apă sfâșia fața senină a lacului.

– Plângi, împărate? zise Făt-Frumos. De ce?

– Făt-Frumos, zise împăratul, binele ce mi l-ai făcut mie nu ți-l pot plăti nici cu lumina ochilor, oricât de scumpă mi-ar fi, și cu toate astea vin să-ți cer și mai mult.

– Ce, împărate?

– Vezi tu lebăda ceea îndrăgită de unde? Tânăr fiind, aș trebui să fiu îndrăgit de viață, și, cu toate astea, de câte ori am vrut să-mi fac sama... Iubesc o fată frumoasă, cu ochii gânditori, dulce ca visele mării – fata Genarului, om mândru și sălbatic ce își petrece viața vânând prin păduri bătrâne. O, cât e de aspru el, cât e de frumoasă fata lui! Orice încercare de a o răpi a fost deșartă. Încearcă-te tu!

Ar fi stat Făt-Frumos locului, dar scumpă-i era frăția de cruce, ca oricărui voinic, mai scumpă decât zilele, mai scumpă decât mireasa.

– Împărate pre luminate, din câte noroace-ai avut, unul a fost mai mare decât toate: acela că Făt-Frumos ți-i frate de cruce. Hai, că mă duc eu să răpesc pe fata Genarului.

Și-și luă cai ageri, cai cu suflet de vânt, Făt-Frumos, și era să plece. Atunci mireasa lui – Ileana o chema – îi zise încet la ureche, sărutându-l dulce:

– Nu uita, Făt-Frumos, că pe cât vei fi tu departe, eu oi tot plânge.

(Făt-Frumos din lacrimă, de Mihai Eminescu)

Testul nr. 1 – Înțelegerea textului

1. Menționează, într-un enunț, momentul în care împăratul zâmbeste pentru prima dată.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Transcrie două formule specifice basmului, precizând rolul lor.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....

3. Precizează tema/temele literare specifice basmului, valorificate în textul-suport.

.....
.....
.....

4. Identifică motivele literare, prezente în textul-suport, care susțin tema.

.....
.....
.....
.....
.....

5. Basmul cult „Făt-Frumos din lacrimă” propune o formulă inițială diferită de cea specifică basmului popular. Cum explici acest fapt?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. Basmul este o construcție stereotipă. Identifică momentele specifice din construcția subiectului.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. Natura este personificată, în totală armonie cu sentimentele și trăirile eroilor, participând la emoțiile acestora, fiind ea însăși un personaj fabulos. Selectează secvențele care ilustrează acest aspect.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Fabulosul, categoria estetică specifică basmului, este redat de supranaturalul întâlnit în basme, făcând parte din convențiile acestui tip de scriere. Identifică elemente ale fabulosului în textul-suport.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Explică, în 30-50 de cuvinte, într-un enunț semnificația titlului.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Redactare

1. Redactează un eseu, de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți particularități de structură și de compoziție ale basmului cult „Făt-Frumos din lacrimă”, de Mihai Eminescu. Ai în vedere următoarele repere:

- evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului narativ studiat într-o perioadă, într-un curent cultural/literar sau într-o orientare tematică;
- comentarea a două episoade/secvențe relevante pentru tema textului narativ studiat;
- analiza a două elemente de structură, de compoziție și/sau de limbaj, semnificative pentru textul narativ studiat (de exemplu: acțiune, conflict, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narrative, perspectivă narativă, registre stilistice, limbaj etc.);
- respectarea normelor de ortografie și punctuație, coerența și coeziunea textului.

2. Asociază fragmentul propus cu o altă operă literară citită sau studiată, evidențiind o valoare culturală/morală comună, valorificând câte o secvență relevantă. Ai în vedere următoarele repere:

- alegerea unei opere literare care să valorifice o valoare morală/culturală dezvoltată de textul-suport și precizarea acesteia;
- formularea mesajului textelor-suport, pe baza unor elemente de conținut;
- reliefaarea, prin secvențe relevante, a valorii morale/culturale dezvoltate de ambele texte;
- respectarea normelor de ortografie și punctuație, coerența și coeziunea textului.

Testul nr. 2 – Înțelegerea textului

1. Ilustrează o trăsătură morală/fizică a protagonistului ce rezultă din secvența de mai jos, argumentându-ți opinia.

„Pe drum horea și doinea, iar buzduganul și-l arunca să spintece nourii, de cădea departe tot cale de-o zi. Văile și munții se uimeau auzindu-i cântecele, apele-și ridicau valurile mai sus, ca să-l asculte, izvoarele își turburau adâncul, ca să-și azvârle afară undele lor, pentru ca fiecare din unde să-l audă, fiecare din ele să poată cânta ca dânsul când vor șopti văilor și florilor.”

.....

.....

.....

.....

2. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, o caracteristică a limbajului artistic, existentă în textul-suport.

.....

.....

.....

3. Identifică indici spațio-temporali, precizând rolul lor la nivelul textului dat.

.....

.....

.....

4. Menționează, pe baza a două argumente, tipul de perspectivă narativă existentă în fragmentul dat.

.....
.....

5. Comentează, în 20-30 de cuvinte, secvența: „– Împărate pre luminate, din câte noroace-ai avut, unul a fost mai mare decât toate: acela că Făt-Frumos ți-i frate de cruce. Hai, că mă duc eu să răpesc pe fata Genarului.”, ilustrând cel puțin o trăsătură morală a protagonistului.

.....
.....
.....

6. Menționează, în 15-20 de cuvinte, tiparul textual identificat în fragmentul următor, motivând alegerea: „Haina ei albă și lungă părea un nor de raze și umbre, iar părul ei de aur era împletit în cozi lăsate pe spate, pe când o cunună de mărgăritărele era așezată pe fruntea ei netedă. Luminată de razele lunii, ea părea muiată într-un aer de aur. Degetele ei ca din ceară albă torceau dintr-o furcă de aur și dintr-un fuior de o lână ca argintul torcea un fir de o mătase albă, subțire, strălucită, ce semăna mai mult a o vie rază de lună, ce cutreiera aerul, decât a fir de tort.”

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. Identifică două elemente specifice stilului eminescian (limbaj, imaginar artistic – teme, motive, cadru etc.).

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

8. Precizează rolul verbelor la modul indicativ, timpul perfect simplu din următoarea secvență: „Făt-Frumos ospătă ce ospătă, dar apoi, luându-și buzduganul de-a umăr, merse mereu pe dâra trasă de

piuă, până ce ajunsese lâng-o casă frumoasă, albă, care steclea la lumina lunei în mijlocul unei grădini de flori.”

.....
.....
.....

9. Cărui stil funcțional îi aparține textul? Motivează-ți alegerea!

.....
.....
.....
.....
.....

Redactare

1. Prezintă, într-un text de 250-300 de cuvinte, asemănările și deosebirile dintre basmul cult și cel popular, valorificând textul-suport. Ai în vedere următoarele repere:

- notarea definiției basmului cult;
- identificarea elementelor comune (formule narative, lupta dintre bine și rău, timpul și spațiul nedeterminat etc.);
- precizarea deosebirilor (autor cunoscut, oralitate, cele trei funcții ale naratorului, registrul stilistic etc.);
- respectarea normelor de ortografie, punctuație, exprimare corectă.

2. În urma lecturii integrale, comentează, în 100-150 de cuvinte, episodul transformării lui Făt-Frumos într-un izvor limpede. Ai în vedere următoarele repere:

- prezentarea elementelor fabuloase;
- confruntarea imposibilă între cele două personaje;
- metamorfoza tânărului;
- episodul miraculos al învierii;
- respectarea normelor de ortografie, punctuație, exprimare corectă.

Testul nr. 3 – Itemi literație

Se dă fragmentul:

„Luna răsărise dintre munți și se oglindea într-un lac mare și limpede, ca seninul cerului. În fundul lui se vedea sclipind, de limpede ce era, un nisip de aur; iar în mijlocul lui, pe o insulă de smarald, încunjurat de un crâng de arbori verzi și stufoși, se ridica un mândru palat de o marmură ca laptele, lucie și albă – atât de lucie, încât în ziduri răsfrângea ca-ntr-o oglindă de argint: dumbravă și luncă, lac și țărături.”

1. Identifică motivele literare des întâlnite în opera lui Mihai Eminescu.
 - a. luna și lacul;
 - b. insulă și palat;
 - c. ziduri și nisip;
 - d. luncă și țărături.

2. În fragmentul de mai sus pot fi identificate următoarele figuri de stil:
 - a. metafore, hiperbole și antiteză;
 - b. comparații, epitete și personificare;
 - c. epitete, comparații, metafore, personificare și enumerație;
 - d. sinestezie, epitete, metafore și inversiuni.

3. În secvența „– Făt-Frumos, zise împăratul, binele ce mi l-ai făcut mie nu ți-l pot plăti nici cu lumina ochilor, oricât de scumpă mi-ar fi, și cu toate astea vin să-ți cer și mai mult.” există:
 - a. 6 semne de punctuație și 5 semne de ortografie;
 - b. 5 semne de punctuație și 6 semne de ortografie;
 - c. 4 semne de punctuație și 6 semne de ortografie;
 - d. 2 semne de punctuație și 9 semne de ortografie.

4. În structura „– Făt-Frumos, zise fata, și două lacrimi mari străluciră în ochii ei” virgulele marchează:
 - a. izolarea substantivului în cazul vocativ;
 - b. izolarea construcției incidente;
 - c. coordonarea prin juxtapunere;
 - d. izolarea unei apoziții.

5. Funcția comunicării în secvența „– A, bine că mi-ai venit Făt-Frumos!” este:
 - a. funcția emotivă;
 - b. funcția metalingvistică;
 - c. funcția referențială;
 - d. funcția conativă.

6. Două dintre particularitățile limbajului textului-suport propus sunt corect indicate în varianta:
 - a. oralitate și expresivitate;
 - b. expresivitate și claritate;
 - c. corectitudine și precizie;
 - d. expresivitate și reflexivitate.

7. Se dă următorul fragment:

„– Dacă mă iubești, să fugim atunci, zise ea lipindu-se mai tare de pieptul lui; dacă te-ar găsi mama, ea te-ar omorî, și dac-ai muri tu, eu aș nebuni ori aș muri și eu.”

Fragmentul propus reprezintă:

- a. o secvență monologată;

- b. o secvență descriptivă;
 - c. o secvență narativă;
 - d. o secvență dialogată.
8. În fragmentul propus la exercițiul nr. 7, emițătorul este:
- a. autorul;
 - b. naratorul;
 - c. Ileana;
 - d. Făt-Frumos.

Sugestii de rezolvare

**Textul
literar**

Proza scurtă. Basmul cult

Text-suport: *Făt-Frumos din lacrimă*, de Mihai Eminescu

Concepte operaționale: temă literară, motiv literar, titlu, perspectivă narativă, personaj literar, modalități de caracterizare, formule specifice basmului (inițială, mediană, finală), tiparul narativ al basmului, stilul redactării

Testul nr. 1 – Înțelegerea textului

1. Împăratul zâmbește pentru prima dată la nașterea fiului său, conform secvenței „Împăratul surâse, soarele surâse și el în înfocata lui împărăție, chiar stătu pe loc, încât trei zile n-a fost noapte, ci numai senin și veselie”.
2. În textul-suport pot fi identificate formulele: inițială „În vremea veche, pe când oamenii, cum sunt ei azi, nu erau decât în germenii viitorului, pe când Dumnezeu călca încă cu picioarele sale sfinte pietroasele pustii ale pământului – în vremea veche trăia un împărat întunecat și gânditor ca miazănoaptea și avea o împărăteasă tânără și zâmbitoare ca miezul luminos al zilei” și mediană „trecu o lună, trecură două, trecură nouă”. Rolul formulei inițiale este de a marca intrarea în universul fabulos, în timp ce formula mediană face trecerea de la un episod la altul, rezumă acțiunea și menține relația cu cititorul.
3. Tema basmului este lupta dintre forțele binelui și forțele răului, care se încheie întotdeauna cu triumful binelui. Această temă este dublată de inițierea/maturizarea tânărului fiu de împărat.
4. Motivele literare care susțin tema basmului cult sunt: motivul împăratului fără urmaș, motivul nașterii miraculoase, motivul călătoriei inițiatice.
5. Formula inițială specifică basmului popular este înlocuită de ideea filosofică ce susține că în vremea veche oamenii erau numai „în germenii viitorului”, iar Dumnezeu călătorea pe pământ, călcând „cu picioarele sale sfinte pietroasele pustii ale pământului”.
6. În textul-suport pot fi evidențiate: starea inițială de echilibru/expozițiunea (Împăratul și împărăteasa erau supărați că nu aveau și ei urmași. După ce împărăteasa a sorbit lacrima Maicii Domnului, a rămas grea, născând peste nouă luni un băiat.), perturbarea echilibrului/intriga (Făt-Frumos s-a hotărât să se bată singur cu oștile împăratului cu care se dușmănea tatăl său, plecând de acasă) și demersul de restabilire a echilibrului/desfășurarea acțiunii (Surprinde lupta dintre Făt-Frumos și Muma-pădurii, pe care o învinge cu ajutorul Ilenei, tânăra de care se va îndrăgosti).
7. Natura umanizată se minunează de frumusețea doinelor cântate de Făt-Frumos: „Văile și munții se uimeau auzindu-i cântecele, apele-și ridicau valurile mai sus, ca să-l asculte, izvoarele își turburau adâncul, ca să-și azvârle afară undele lor, pentru ca fiecare din unde să-l audă, fiecare din ele să poată cânta

ca dânsul când vor șopti văilor și florilor. Râurile se ciorăiau mai în jos de brâiele melancolicelor stânce, învățau de la păstorul împărat doina iubirilor, iar vulturii, ce stau amuțiți pe creștetele seci și sure a stâncelor nalte, învățau de la el țipătul cel plâns al jelei.”

8. Fabulosul este redat în textul-suport prin dezvoltarea tânărului fiu de împărat care creștea „într-o lună cât alții într-un an”, de lupta cu Muma-pădurii („Baba-l apucă de mijloc, se lungiră repezindu-se cu el până-n nori, apoi îl izbi de pământ și-l băgă în țărână pân-în glezne. Făt-Frumos o izbi pe ea și o băga-n pământ până în genunchi.”), cât și de natura personificată („Râurile se ciorăiau mai în jos de brâiele melancolicelor stânce, învățau de la păstorul împărat doina iubirilor, iar vulturii, ce stau amuțiți pe creștetele seci și sure a stâncelor nalte, învățau de la el țipătul cel plâns al jelei”).

9. Titlul face trimitere la originea miraculoasă a eroului, născut dintr-o lacrimă a Maicii Domnului, înduioșată de suferința împărătesei care nu avea urmaș: „înduplecată de rugăciunile împărătesei îngenuncheate, pleoapele icoanei reci se umeziră și o lacrimă curse din ochiul cel negru al mamei lui Dumnezeu”.

Redactare

1. Redactează un eseu, de minimum 400 de cuvinte, în care să prezinți particularități ale basmului cult „Făt-Frumos din lacrimă”, de Mihai Eminescu.

2. Asociază fragmentul propus cu o altă opera literară citită sau studiată, evidențiind o valoare culturală/morală comună, valorificând câte o secvență relevantă.

Fragmentul selectat din opera „Făt-Frumos din lacrimă”, de M. Eminescu, îmi amintește de romanul „Cei trei mușchetari”, de Alexandre Dumas, putând fi asociat cu acesta, deoarece ambele aduc în prim-plan o valoare culturală – prietenia.

În basmul lui Eminescu, Făt-Frumos, devenind frate de cruce cu împăratul cel tânăr, acceptă în semn de prietenie să se lupte cu Muma-pădurii, pe care o ucide, dar și să i-o aducă pe fiica Genarului de care era îndăgostit. Parcurge un drum inițiativ, probele fiind necesare pentru maturizarea acestuia. Oricât de anevoios va fi traseul parcurs, el nu renunță la promisiunea făcută.

În romanul lui Dumas, d'Artagnan, un tânăr gascon, dornic să devină mușchetar, este provocat la duel, încă din prima zi când a ajuns la Paris, de către Athos, Porthos și Aramis. Cei patru ajung prieteni, riscându-și viețile unul pentru altul și stau împreună în fața lui Milady de Winter, a adversităților și intrigilor politice.

Testul nr. 2 – Înțelegerea textului

1. Consider că o trăsătură fizică a lui Făt-Frumos este puterea, specifică eroului fabulos „buzduganul și-l aruncă să spintece nourii, de cădea departe tot cale de-o zi”. De asemenea, împrumută trăsăturile flăcăilor de la țară, cântând divin la fluier hore și doine „pe drum horea și doinea”, dând dovadă de vioieșie.

2. O caracteristică a limbajului artistic este expresivitatea. Aceasta se realizează prin metafora „șerpi roșii rupeau trăsând poala neagră a norilor”, prin comparații precum „un ficior alb ca spuma laptelui, cu părul bălai ca razele lunii” și prin epitete surprinzătoare ca „aurul nopții” etc.

3. În fragmentul selectat, cadrul spațio-temporal este unul mitic în care se derulează întâmplări reale și fabuloase la care participă personaje cu puteri supranaturale. Elementele spațio-temporale („în vremea veche”, „azi”, „50 de ani”, „o lună, două, nouă”, „pe treptele”, „deasupra unei candelă” etc.) sunt relativizate datorită formulei inițiale. Aceasta anulează spațiul cunoscut și plasează timpul într-o perioadă înainte de geneză.
4. Perspectiva narativă este obiectivă, datorită verbelor și pronomelor la persoana a III-a („se ridică”, „surăse”, „creștea”, „îl”, „lui” etc.), naratorul fiind omniscient și omniprezent.
5. Secvența dată ilustrează, în mod indirect, două trăsături morale ale protagonistului, loialitatea și bună-tatea. Aflând suferința fratelui de cruce, protagonistul pleacă să-i aducă pe aleasa inimii, pe fata Genarului, chiar dacă își sacrifică fericirea alături de Ileana.
6. Fragmentul citat se încadrează în tiparul descriptiv, întrucât este valorificat grupul nominal (substantiv și adjectiv), prin intermediul căruia sunt precizate elementele definitorii ale persoanei descrise, respectiv trăsăturile care o individualizează. Un exemplu în acest sens este secvența în care i se realizează un portret fizic personajului feminin, Ileana: „Haina ei albă și lungă părea un nor de raze și umbre, iar părul ei de aur era împletit în cozi lăsate pe spate, pe când o cunună de mărgăritărele era așezată pe fruntea ei netedă. Luminată de razele lunii, ea părea muțată într-un aer de aur.”
7. Spre deosebire de basmul popular, Eminescu folosește tehnica detaliului pentru conturarea romantică a portretelor („ochii albaștri ca undele lacului”, „frunte netedă și albă”, „păr de aur despletit”), pentru creionarea peisajelor („norii se rupeau bucăți pe cer, luna roșie ca focul se ivea prin spărturile lor risipite”), dar și pentru descrierea palatelor („candelabre cu sute de brațe, și-n fiecare braț ardea câte o stea de foc”, „sala era înaltă, susținută de stâlpi și de arcuri, toate de aur, iar în mijlocul ei stătea o mândră masă, acoperită cu alb, talgerele toate săpate din câte-un singur mărgăritar mare”). De remarcat este motivul literar al lunii, astrul tutelar, care observă și participă la toate întâmplările, protejând iubirea.
8. Verbele la modul indicativ, timpul perfect simplu („ospătă”, „merse”, „ajunse”) situează prim-planul evenimentelor într-un trecut recent, apropiat de timpul narării. Acestea oferă impresia de accelerare bruscă a relatării.
9. Textul-suport se încadrează în stilul beletristic/artistic, deoarece are un referent imaginar, predomină funcția emotivă, limbajul este expresiv („o luntre aurită veghea undele limpezi ale lacului”, „erau frumoși ca zilele tinereții și voioși ca horele”, „cu fața zbârcită ca o stâncă buhavă c-o pădure-n loc de păr” etc.), sunt utilizate cuvinte polisemantice („bolțile ferestrelor”, „gândurile mele torceau un vis” etc.) și predomină registrul arhaic („bir”, „piuă”, „ospăț”, „steclea” etc.).

Redactare

1. Prezintă, într-un text de 250-300 de cuvinte, asemănările și deosebirile dintre basmul cult și cel popular, valorificând textul-suport.

Basmul este specia epicii populare și culte, cu largă răspândire, în care se narează întâmplări fantastice ale unor personaje imaginare, aflate în luptă cu forțele malefice ale naturii sau ale societății pe care le biruiește în cele din urmă.

Elementele comune sunt oferite de formulele narative specifice basmului (inițiale, cu rolul de a introduce cititorul în lumea ficțională; mediane, cu rolul de a menține treaz interesul cititorului și de a face trecerea de la un episod narativ la altul; finale, cu rolul de a readuce cititorul în lumea reală), de acțiunea ce are la bază conflictul dintre forțele binelui și ale răului, finalizându-se întotdeauna cu triumful valorilor pozitive. Împletirea elementelor reale cu cele fabuloase creează fantasticul. Timpul și spațiul sunt nedeterminate („illo tempore” și aspațialitatea). Personajele sunt fabuloase, având puteri supranaturale și putându-se metamorfoza în plante, animale sau obiecte ori pot învia prin leacuri miraculoase (ars de fulgere și transformat dintr-un izvor limpede, Făt-Frumos va fi înviat cu ajutorul lui Dumnezeu și al Sfântului Petru). Protagonistul trebuie să depășească probele pentru a demonstra virtuți morale excepționale (vitejie, curaj, bunătate etc.) De asemenea, sunt prezente cifrele și obiectele magice (trei, șapte, năframă, perie etc.) și se cultivă înalte principii morale esențiale ca prietenia, curajul, vitejia, dreptatea, iubirea. Totodată, se păstrează același tipar narativ al basmului, constând în cinci elemente: situația inițială de echilibru, elementul perturbator al echilibrului existent, o acțiune reparatorie a dezechilibrului creat, refacerea echilibrului inițial și răsplătirea eroului.

Ca deosebire, basmul cult are un autor cunoscut și apare în formă scrisă, în timp ce basmul popular circula prin viu grai și are un caracter colectiv. În basmul popular, naratorul omniscient este marcat la nivelul textului prin dativul etic și indiciul de persoana I, iar în basmul cult, naratorul omniscient îndeplinește toate cele trei funcții (narativă, de regie, de interpretare). În plus, discursul naratorului se împletește cu cel al personajelor.

Nu în ultimul rând, limbajul popular este marcat de oralitate, însă basmul cult prezintă un limbaj artistic, în care domină metafore și epitete surprinzătoare („șerpilor roșii rupeau trăsând poala neagră a norilor”, „aurul nopții”), dar și comparații („lacrimi curate ca diamantul”).

2. În urma lecturii integrale, comentează, în 100-150 de cuvinte, episodul transformării lui Făt-Frumos într-un izvor limpede.

Respectând promisiunea față de împărat, Făt-Frumos pleacă să o răpească pe fata Genarului și să i-o aducă fratelui său de cruce.

Genarul, „om mândru și sălbatic”, își petrece viața vânând prin păduri bătrâne. Cât timp era plecat, fiica sa era vegheată de un motan, care-l avertiza de orice pericol s-ar fi ivit („când urla dintr-un cap s-auzea cale de-o zi, iar când urla din câte șapte, s-auzea cale de șapte zile”). Făt-Frumos ia fata, însă vor fi prinși de Genar, deoarece acesta avea un cal năzdrăvan cu două inimi, mult mai rapid decât calul tânărului.

Făt-Frumos nu se putea lupta cu acesta, întrucât puterea Generului nu stătea „în forțele întunericului, ci în Dumnezeu”, așadar o confruntare între cei doi este imposibilă.

După cea de-a doua încercare nereușită, Făt-Frumos este ars de fulgere, prefăcându-se în cenușă. Această cenușă se metamorfozează într-un izvor limpede „ce curgea pe un nisip de diamant”. Dumnezeu și Sfântul Petru și-au răcorit picioarele înfierbântate în apa rece a izvorului. Sfântul Petru, ascultând „doina izvorului plângător”, îl roagă pe Dumnezeu să facă acest izvor ce fusese mai înainte. Domnul rostește „Amin!” și Făt-Frumos se trezește la viață și înțelege minunea învierii sale, privind chipul cel luminat al Domnului.

Testul nr. 3 – Itemi literație

1. a
2. c
3. a
4. b
5. a
6. a
7. d
8. c